

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

71. An liceat exploratoribus, vulgo dictis Spiæ simulare in terris Infidelium se esse Turcas, ac vestibus protestationis falsæ sectæ uti, adire eorum Tempa, vesci carnibus diebus vetitis in ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

etiam asserere licere falsam Religionem, vtendo ali-
quibus ipsis caeremoniis; quibus illa in cultu sibi
proprio vitur, non quatenus sunt caeremoniae illius
Religionis, sed ob alium finem, & iustam causam.
Ita Medina in part. 2. q. 103. art. 4. & hanc sententiam
nouissimè docet etiam Lorca in 2. 2. 2. *quæst. 6. disput.*
24. *num. 7.* vbi *num. 9.* addit hoc verum esse, etiam si
hæc ita fierent, vt videntes credant non illas caeremo-
nias formaliter usurpari, quatenus sunt caeremoniae il-
lius Religionis, quia hæc est simulatio, aut potius dis-
simulatio; addit tamen idem Lorca huic sententiae
triplicem limitationem. Primò, vt actiones tales sint,
vt ratio cultus ab iis separari possit; ideòque damnat
adorationem externam Idolo factam cum iis circum-
stantiis, quibus nata est significare eiusdem internam
adorationem. Secundò, vt ablit scandalum. Tertiò,
vt illo vltu non obscuretur confessio fidei, quando
hæc obligat, nec ex circumstantiis ceteri possit
fidem negari. Hæc omnia Lorca; sed an probabi-
liter, iudicent viri docti; nam illum impugnat
nouissimè Coninch *tract. de fide, disput. 15. dub. 3.*
num. 28.

5. Notandum est secundò contra Azotium *tom.*
1. lib. 8. cap. 27. p. 6. & alios, licere vexilla signis con-
fuctis Turcarum insignita in classe, vel exercitu eri-
gere, etiam si esset signum Martis, Palladis, aut Iouis,
Lunæ, Solis, & etiam Mahometis. Et ita docent
Camerus in 2. 2. *disputat. 1. questio. 7. dub. 5. num.*
117. Layman in *Theol. moral. lib. 2. tractat. 5. cap. 11.*
num. 4. & alij.

6. Notandum est tertio contra Caietarium in 2.
2. q. 3. art. 2. non semper præceptum de confitenda
fide obligare ad respondendum infideli interroganti,
an aliquis sit Christianus; sed regulariter tantum id
verum est, quando alioqui dissimulatio fidei cederet
in fidei iniuriam, aut nocumentum proximorum. Et
ita docet Bañez etiam in 2. 2. q. 5. art. 2. quem nouis-
simè sequitur Tannerus ibidem *disput. 1. q. 7. dub. 5.*
n. 120. Coninch *tract. de fide, disput. 15. dub. 5. n. 109.*
Lorca in 2. 2. *disput. 24. n. 21. & 22.* cum aliis.

7. Aduerte tamen cum Filiucio *tom. 2. tract. 22.*
cap. 3. n. 65. posse in tali casu aliquid eludere aliqua
ratione interrogantem, non autem negare se esse
Christianum.

RESOL. LXX.

An ad euitandam mortem, vel aliud grauissimum
dammum aliquando sit licitum vti pileo pallido In-
deorum, vel Tobalis Turcarum?

Et an Sacerdos Gentilis, & Turcicus ad Fidem no-
stram conuersus teneatur statim deponere vestes, quibus
vri solet?

Et an Catholicus Angliæ vescendo carnibus diebus
venit veneris, & Quadragesime ad se occultandum,
peccet? Ex p. 5. tr. 7. Ref. 33.

§. 1. Negatiuè respondent DD. quos citat Sanchez in *summa. tom. 1. lib. 2. cap. 4. num. 18.*
quia pileum illud indicat eo vtentem esse Iudæum.
Sed nullus potest licite dare infidelitatis indicium. ergo
neque eo pileo vti.

2. Sed hoc non obstante Gordonus in *summa*
tom. 2. lib. 6. quest. 12. cap. 9. §. 3. num. 22. Duallius
in 2. 2. D. *Tomæ, tract. de fide quest. 3. art. 3. conclus.*

2. Vviger in 2. 2. *quest. 3. art. 2. num. 50.* Tannerus
tom. 2. disputat. 1. quest. 7. dub. 4. num. 100. Castrus
Palau *tom. 1. tract. 4. disput. 1. punct. 17. num. 3.* Con-
inch *de fide disput. 15. dub. 3. conclus. 8.* & Hurtado
de Mendoza in 2. 2. *disput. 48. sect. 3. §. 27.* centent
probabilem, aut probabiliorem sententiam, nem-
Tom. VII.

pe interdum licere usurpationem signi, quo soli in-
fideles vtuntur pro signo suæ sectæ. Et quoad pi-
leum dico eius vltum posse esse ex aliqua causa distri-
cta à Religionis causis: ergo possumus eam ob cau-
sam illo vti ob aliquam necessitatem vitandæ mor-
tis. Antecedens patet, quia pileus habet effectus
naturales independentes à significatione Iudæica, non
secus ac alia vestes, quò distinguitur à verbis, qui-
buscum loquimur, non vitur nisi ad significan-
dum obiectum vt à nobis concipitur. Consequen-
tiam probo, quia quando vltus est indifferens ad si-
gnificanda plura, non est cur ex graui uecessitate vi-
tandæ mortis non possim ego vti ad finem distin-
ctum à professione Religionis. Quod explico, quia
commune est hostes indui suorum hostium vestibus,
vt vt eos capiant, vel fugiant. Vnde Turca videns
in mari nauim cum gentilitio Lunæ, imprudenter cen-
set nauem illam esse Turcarum, sed si prudens sit,
debet timere ne sit Christianorum se alieno signo
dissimulantium; ergo eadem ratione si Iudæus gla-
dio & ferro minitans Christiano, videat hominem
Iudæico ritu pileatum, imprudenter censet talem
hominem esse Iudæum, debet enim suspicari illum
esse fortè Christianum. Ratio à priori, quia in his
euentibus hæc stratagemata sunt familiaria hostibus
ipsis sic suos fugientibus. Cæteras rationes videbis
apud Hurtado, qui respondet ad argumentum superius
allatum, distinguendo maiorem; illud enim
pileum in nostro casu indicat prudenti æstimatori
circumstantiarum eã vtentem esse Iudæum determi-
natè, Nego maiorem; indicat vagè & confusè eum
esse Iudæum, vel hostem dissimulatum habitu Iudæico,
concedo maiorem. Distinguo item minorem,
nullus potest dare indicium infidelitatis, quo deter-
minatè prudens circumstantiarum æstimator, iudi-
cet eum esse infidelem, concedo minorem, non
potest dare indicium vagè indicans vel infidelita-
tem, vel hostilitatem occultam, nego minorem. Et
ideo stante hac opinione, ex illa infert Duallius
vbi supra in 2. 2. D. Thom. tractat. de fide, questio.
3. articul. 3. conclus. 2. Sacerdotem Gentilem &
Turcicum ad fidem nostram conuersum, non teneri
vestes, quibus vti solet, statim deponere, & se pro-
dere, atque periculo euidenti mortis se exponere.
Et Catholicos Angliæ * vescendo carnibus diebus
Veneris, & in Quadragesima ad se occultandum
minimè peccare, licet ad protestationem libertatis
Euangelicæ talis esus fuerit permissus & introdu-
ctus. Rationes pro his illationibus videbis apud
Duallium.

* Sup. hoc
supra in Ref.
68. & in aliis
eius annot.

RESOL. LXXI.

An liceat exploratoribus, vulgo dictis Spiæ, simula-
re in terris infidelium se esse Turcas, & vestibus
protestationis falsa secta vti, adire eorum Temples,
vesci carnibus diebus vetitis in Ecclesia, &c? Ex
p. 8. tr. 7. & Misc. Ref. 13.

§. 1. DE hoc casu interrogatus fuit Bonacina, vt
ipse testatur *tom. 2. disputat. 3. qua-*
stio. 2. punct. 3. §. 3. numer. 26. & negatiuè re-
spondet, quia vltus supradictorum signorum est in-
trinsecè malus: sunt enim signa ex le ordinata ad ne-
gandam fidem.

2. Qui tamen antea fatetur contrariam senten-
tiam esse probabilem, & ita etiam illam vocauit
Valentia *tom. 3. disput. 1. questio. 3. punct. 2.* qui-
bus nouissimè adde Ioannem Machadam *de per-*
sect. Confess. tom. 1. lib. 2. tractat. 1. docum. 5. num. 8.

H h 3 vbi

vbi sic alserit. *Gravissima questio est, si las espías, que vienen los Reyes en tierras de infideles, y hereges puedan licitamente por el bien de la Christianidad fingirse Turcos, ò hereges, y como tales acudir à sus Templos, usar de sus vestiduras, y otras señales protestativas de falsa setta, &c. Probable opinion es, que si, y San Geronimo, y Adriano diz en, que aniendo iusta causa es licito fingir extrinsecamente la Idolatria, ò falsa Religion; con tal, que se excuse el escandalo, ni sea el tiempo, en que se deua confessar la F. por precepto affirmativo con la forma dicha en el Documento precedente. Ita ille. Et ratio huius affirmatiuæ sententiæ erit, quia simulatio falsæ Religionis extra illos casus, in quibus obligat præceptum affirmatiuum confitendi fidem, nec est contra id præceptum affirmatiuum fidei, vt patet: nec contra negatiuum; quia, vt suppono, non intendit aliquis per verba, aut ceremonias falsæ Religionis fidem suam negare; tunc enim mentiretur, quod nunquam licet, neque profiteri alienam, sed tantum in ea respectat utilitatem aliquam suam, vel aliorum. Neque etiam huiusmodi simulatio est tunc contra charitatem Dei, aut proximi; quia, vt suppono, abest scandalum infirmorum, & causa subest, propter quam meritò sit negligenda deceptio alterius, qui putet simulantem esse infidelem.*

3. Sed ego negatiuæ sententiæ proflus adhæreo: concedit tamen Bonacina. posse exploratores Principum Christianorum vii signis & vestibus, quæ iuxta regionis consuetudinem adhiberi consueuerunt modò Mahometus, vel aliquis falsus Deus, in ipsis non exprimitur, sicut etiam vesci carnibus diebus in Ecclesia vetitis; non autem licere prædicto viro Synagogas, & Moscheas adire, quo tempore Turcæ ad eas conflunt causa orandi, vel adorandi Mahometum, vel alii idolum; secus autem si adeat Synagogas ad negotium aliquod civile peragendum, vel ad inseruiendum alicui Principi, vel animo inspicendi, aut inquirendi quid ibi agatur, absque intentione non solùm interiùs, sed etiam exterius colendi Mahometum, vel idolum.

Sup. hoc facta in Ref. 68. & n. a. iis eius annor.

RESOL. LXXII.

An instante necessitate licitum sit usurpare vestes, & signa Infidelium, instituta ad cultum & ceremonias falsæ sectæ & legis, & in quibus depictæ sunt imagines Deorum, & in vexillis effigiem Mahometis, Lunæ, Martis, &c?

Et quid faciendum sit ad evitandum aliorum scandalum in supradictis actionibus? Ex p. 5. tr. 7. Ref. 34.

Sup. hoc in Ref. præterita, & supra in Ref. 69. à §. Sed plus. Sed legeam per totam, & aliam eius primæ not.

§ 1. **N**egatiuam sententiam tenet Castrus-Palaus tom. 2. tract. 4. disput. 1. punct. 17. num. 7. Turrianus in 2. 2. tom. 1. disput. 35. dub. 4. Suarez de fide disput. 14. sect. 5. num. 8. & 12. Et ratio est, quia usurpatio illius habitus est simulatio Religionis falsæ, quia illo determinatè significamus observationem Religionis falsæ, etenim vestes illæ nulli alij vsui deseruiunt. Ergo, &c. ita etiam docet ex Syluestro, Toletò, Suarez, Iacobus Gordonus in summa tom. 2. lib. 6. quæstion. 12. cap. 9. §. 2. num. 20.

2. Sed contrariam sententiam in terminis & expressè tenet Azorius tom. 1. lib. 8. cap. 27. quæstion. 4. Sanchez in summa tom. 1. lib. 2. cap. 4. num. 20. quam vt probabilem tenet Coninch de fide disputat. 15. dub. 3. num. 73. conclus. 9. Castrus Palaus vbi supra, & nouissimè docet Duallius in 2. 2. D. Tuoma, tract.

de fide, quæst. 3. art. 3. concl. 3. Ioannes Wiggers in 2. 2. q. 3. art. 2. num. 56. & Hurtado de Mendoza in 2. 2. disput. 48. sect. 4. §. 54. Probat, quia usurpatio illius vestis habet vsus naturales & politicos independentes à significatione cultus illiciti. Ergo vrgente graui necessitate possumus licitè illam vestem usurpare. Consequentia patet ex §. 28. Antecedens probatur quia omnis vestis potest calori, frigori & elegantia corporis seruire, nam & manipulus potest esse ad elegantiam, vel alium finem quo differtur signa rerum à signis vocum, quòd vocis natura sua sunt instituta ad significandam rem, vt concipitur à loquente: vnde dicitur signum vocale Religionis alienæ, est simulatio, & vitiosa: res autem natura sua non sunt instituta ad significandum, vnde possumus illis vt independentem ab ea significatione. Ab infidelibus res usurpari ad illicitum suum cultum est rebus omnino per accidens, neque illis admittit significationem naturalem, aut politicam. Nec ego teneo ad aliorum consuetudinem vrgente graui necessitate, neque do signum quo prudenter in illis circumstantiis censetur determinatè esse infidelis. Secundò probatur, quia si aliqua ratione usurpatio huius vestis esset illicita, esset maximè quia videtur esse quidam cultus, sed non ex omni casu. Ergo. Probo minorem, quia vestis sacerdotalis non est cultus in Deum, sed habitus quo exercentur ceremonie & cultus in Deum, Sacerdos enim Iudaicus non colbat Deum sola impositione mitræ, sed quando sic vestitus mitræ vestitus, aut adolebat incensum: si autem extra templum extraheret mitram, nullum propterea cultum exerceret: sed posset illam extrahere, vel ne caput infrigidaretur, aut vt elegantior mulierculæ videretur. Tandem à priori, quia ex communi gentium consuetudine sunt stratagemata satis familiaria, ad vt ingruente bello aliter hostes se dissimulent signis alterorum hostium, tunc enim prudens quisque, qui de facie non nouit eum, quem prope se videt amictum habitu simili suo, debet cohibere asserendum, neque opinari certò illum esse amicum, debet enim timere an sit explorator, an hostis occultus. Itaque in illo casu usurpatio vestis iuxta communem consuetudinem etiam illius gentis, non significat determinatè professionem falsæ religionis, nam & gentes illa eodem stratagemate vtunt in simili periculo, quando autem delunt huiusmodi circumstantiæ, & prudens quisque omnibus consideratis censet nullam esse occasionem induendæ vestis præter intantum assensum falsæ religionis, tunc usurpatio illius vestis est simulatio, & consequenter est contra veritatem, & religionem, in aliis casibus non est, quia de se non est significatiua, vt est loquutio. Ita Hurtado vbi supra, qui rectè etiam in §. 57. docet aduersus aliquos posse Catholicum vt vestibus, in quibus depictæ sunt imagines Deorum, & in vexillis effigiem Mahometis, Lunæ, Martis, &c. Quid autem faciendum sit ad vitandum scandalum in supradictis actionibus, vide Hurtadum in 2. 2. disput. 173. sect. 5. §. 286. & seq. vbi optivè et notat quòd si inminuat periculum defendendæ fidei in cruciatibus, aut aliis actionibus, non adesse obligationem ad vitandum aliorum scandalum à dictis actionibus abstinere.

RESOL. LXXIII.

An Christiani remigantes in trivertibus Turcarum, peccent mortaliter, & incidant in excommunicationem; Vbi plures alios casus decisos inuenies?

Sed in hoc nouo ordine fere omnes casus contenti in corpore